

NVE – Konsesjonsavdelingen
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

07.06.2024

Dam Lønningsåsen i Leirvik i Stord kommune

Søker etter Vannressursloven, jf. § 8, om konsesjon til å fjerne dammen i Lønningsåsen i Stord kommune

Stord kommune søker om løyve til å fjerne dammen i Lønningsåsen. Årsaken er at dammen ikke tilfredsstillende gjeldende krav til sikkerhet. Det betyr at hele magasinet i Lønningsåsen tørregges og området kan tilbakeføres til slik det var før dammen ble bygget.

Dammen ble revurdert i 2020. I brev av 12.01.2022 ga NVE midlertidig tillatelse til senkning av nivå i magasinet. Tillatelsen ble gitt på vilkår. Et av vilkårene var følgende: *«Ein plan for rehabilitering av dammen, eller ein søknad om konsesjon for å legge ned vassdragsanlegget (jf. vassressurslova § 41), skal sendes til NVE innen 1.1.2024»*. Saken ble behandlet politisk flere ganger, men uten at endelig vedtak ble fattet. NVE ble orientert i e-post av 1.12.23, om behovet for utsatt frist. Nå er endelig vedtak om fjerning av dammen gjort i Stord kommunestyre fredag 31.05.2024. **Vedtak: Kommunestyret vedtek å rive demningen ved Lønningsåsen dam, og arrondere terrenget tilbake til naturen.**

Vedlagte rapport gir nødvendige opplysninger om tiltaket.

Med vennlig hilsen

Arne Bjelland, leder for avdeling for kommunalteknikk

Adresse:

Stord kommunalteknikk
Postboks 304
5402 STORD
Mail: «arne.bjelland@stord.kommune.no»
Telf.: 975 52 037

Ole Dan Lundekvam, VTA

Adresse:

Vann Vest AS
Spelhaugen 22 – 3 etg.
5147 Fyllingsdalen
Mail: «owsalund@online.no»
Telf.: 918 69 300

Opplysning om søker:

Tiltakshaver	
Navn: Stord kommune	
Adresse: Postboks 304	
Postnummer: 5402	Poststed: Stord
Telefon: 53 48 31 00	E-postadresse: post@Stord.kommune.no
Kontaktperson: Tiltakshaver	
Navn: Arne Bjelland	
Telefon: 975 52 037	E-postadresse: arne.bjelland@stord.kommune.no
Kontaktperson: VTA	
Navn: Ole Dan Lundekvam	
Telefon: 918 69 300	E-postadresse: owsalund@online.no

Informasjon om eksisterende dam i Lønningsåsen, som i sin tid har vært magasin for vassforsyning til Leirvik på Stord.

Begrunnelse for tiltaket

Angående detaljerte tekniske data for dammen i Lønningsåsen, vises til godkjent revurderingsrapport. Rapporten er utarbeidet av Norconsult og er datert 04.12.2020.

Dammen i Lønningsåsen ble bygget i 1913. Dammen fungerte da som magasin for drikkevann til Leirvik på Stord. Høyden på dammen ble øket i 1936 da den gamle dammen ble bygget på.

Dammen i Lønningsåsen er en hvelvdam i betong. Dammen er ca. 6 m høy, damkrona er ca. 27,5 m lang og har bredde ca. 1,1 m. Fundamentet til dammen antas å være fjell. Dammen er vedtatt plassert i konsekvensklasse 3.

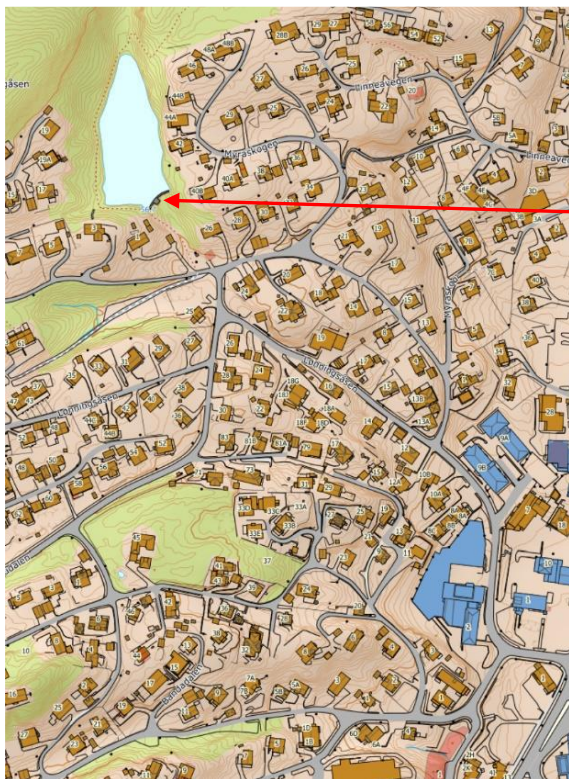
Det har ikke vært utført vedlikehold på dammen i Lønningsåsen på mange år. Dammen er nå i svært dårlig forfatning. Betongen har vært utsatt for overbelastning og har over lengre tid vært eksponert for ugunstig miljø. Det har ført til at betongens bestandighet er betydelig forringet. Damluken er rustet fast. Det er store sprekker og tydelige lekkasjer gjennom dammen. Ekstreme nedbørmengder kan føre til stigning av nivået. I sammenheng med is/ isgang kan dette føre til dambrudd. Konklusjon i rapporten fra revurdering (utført av Norconsult og datert 04.12.2020) er at dammen på Lønningsåsen ikke tilfredsstiller kravene til sikkerhet, og at tiltak må settes i verk snarest.

Sikkerhetsmessige årsaker gjorde at nivået i magasinet måtte senkes. Det var et midlertidig tiltak i påvente av at dammen eventuelt skulle blir satt i forskriftsmessig stand eller fjernet. Den 3.9.21 søkte

Stord kommune om tillatelse til å ha dammen stående tom i 5 år. Tillatelse ble gitt den 12.1.22. For å ha bedre kontroll med utstrømmingen av vatn nedstrøms dammen, ble den gamle tappeluka ikke sprengt opp. I stedet ble det kjerneboret gjennom dammen og montert et tapperør. Så ble dammen tømt på en kontrollert måte gjennom dette røret. En mindre vannpytt innerst ved dammen har stått igjen. Tappeløpet har siden stått åpent. På denne måten ble nivået senket fra HRV på 57,00 ned til litt under 52 moh. Slik har situasjonen vært i påvente av endelig beslutning om dammens fremtid.

Geografisk plassering av dammen

Dammen ligger i Lønningsåsen ovenfor Leirvik sentrum. Det er kjørbare veg til damfoten.

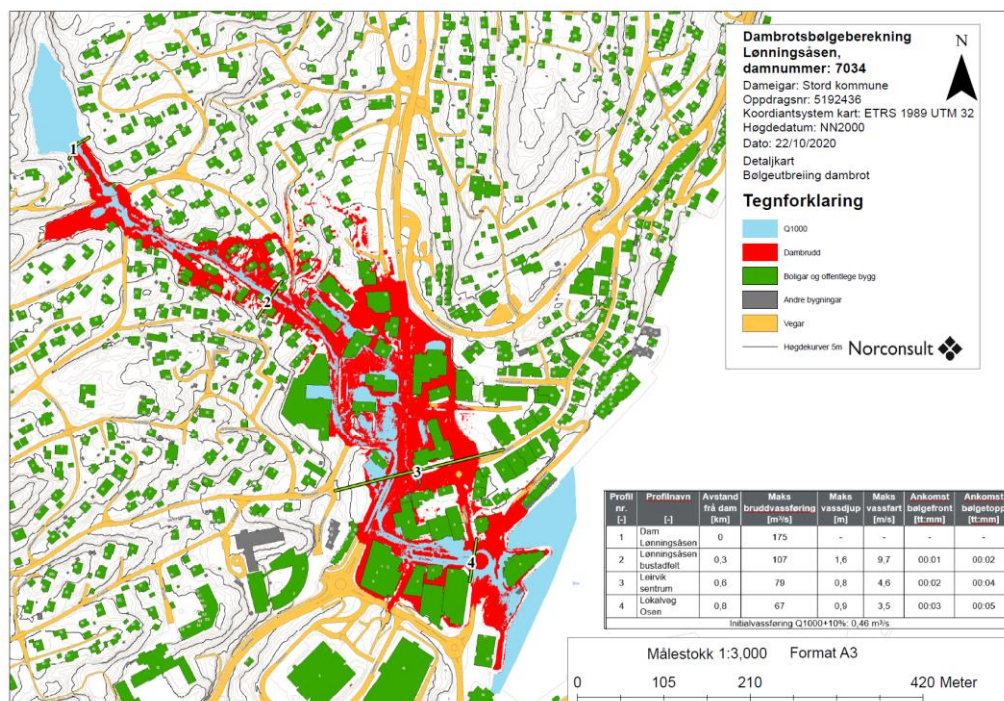
Lønningsåsen hvelvdam

Dammen ligger i Lønningsåsen ovenfor Leirvik på Stord

Lønningsåsen hvelvdam

Flyfoto av området rundt dammen viser bebyggelse og skogsområdet nord/vest for dammen

Kartet viser hvordan bølgen ved et dambrudd vil kunne ramme området nedstrøms dammen.

Eksisterende inngrep

Teknisk plan for tiltak på dammen

Når det er klarlagt om dammen eventuelt er fritatt for konsesjon, vil det bli utarbeidet en teknisk plan for fjerning av dammen. Det vil også bli utarbeidet en landskaps- og miljøplan. Hvis dammen er underlagt konsesjon vil disse planene måtte godkjennes av NVE før tiltaket blir gjennomført. Hvis konsesjonsfritak blir innvilget, vil landskaps- og miljøplanen måtte godkjennes iht. PBL.

Med hensyn til mer utfyllende tegninger, foto og beskrivelse av dammen vises til rapport fra revurdering av dammen i Lønningsåsen utarbeidet av Norconsult.

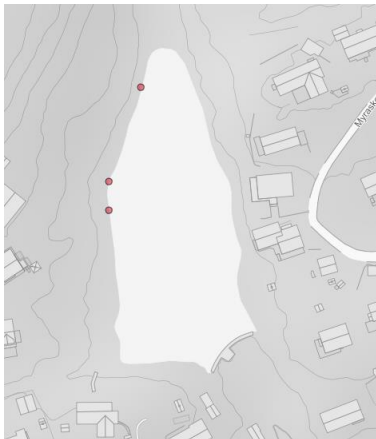
Dammen i Lønningsåsen er klassifisert etter forskriften, og er vedtatt plassert i konsekvensklasse 3.

Beskrivelse av allmenne interesser og forholdet til offentlige planer og føringer

Dammen i Lønningsåsen er ikke lenger i bruk, bortsett fra til rekreasjonsformål. Området ved dammen er mye brukt som turområde. Private interesser har etablert stupebrett og badestige på dammen. Folk som bor i området vil merke at dammen blir fjernet, og saken har skapt stort engasjement underveis i beslutningsprosessen.

Naturens mangfold

En rødlistet planteart er lokalisert til vannkanten i magasinet. Planten heter Soleigro (Soliegro Balderlia Repens) og er rødlistet i kategorien «sterkt truet». Forekomsten er forsøkt tatt vare på ved å etablere en mindre dam ved innløpet til Lønningsåsen. En tilsvarende men langt større forekomst av Soleigro finnes også i Ådlandsvatnet, som ligger ca. 750 m i luftlinje fra magasinet i Lønningsåsen.

Figur 1 - Soleiblom er lokalisert ved magasinet

Arten finnes i Artsdatabanken i Miljødirektoratet sine kartløsninger for rødliste-arter og prioriterte naturtyper. Kartet viser at samme plante finnes en rekke steder i nærheten

Tiltaket er så vidt lite og lokalt at det ellers ikke vil påvirke naturområdet merkbart, og heller ikke jord- og skogbruksressurser i området.

Landskap

Flyfoto som viser området omkring Lønningsåsen sett fra lufta

Dammen i
Lønningsåsen

Brukerinteresser

Magasinet ligger ved et etablert boligområde. Folk som bor i området, har brukt magasinet til fritidsaktiviteter både sommer og vinter. Private har, på eget initiativ, etablert stupebrett og badestige på selve dammen.

Fordi tiltaket er så vidt begrenset vil det ikke få vesentlig betydning, verken for annet friluftsliv, jakt og fiske, eller annen ferdsel i området. Det er ikke reindrift i området.

Kulturminner

Kravene til sikkerhet vil måtte overstyre eventuelle verneinteresser. Dette er det gamle Vannverket for Leirvik, men det er ikke vernet som kulturminne. Saken om dammens fremtid ble behandlet i Stord kommunestyre den 31.5.2024. De ble da vedtatt at dammen skal legges ned.

Skred

Området er ikke rasutsatt.

Offentlige planer og nasjonale føringer

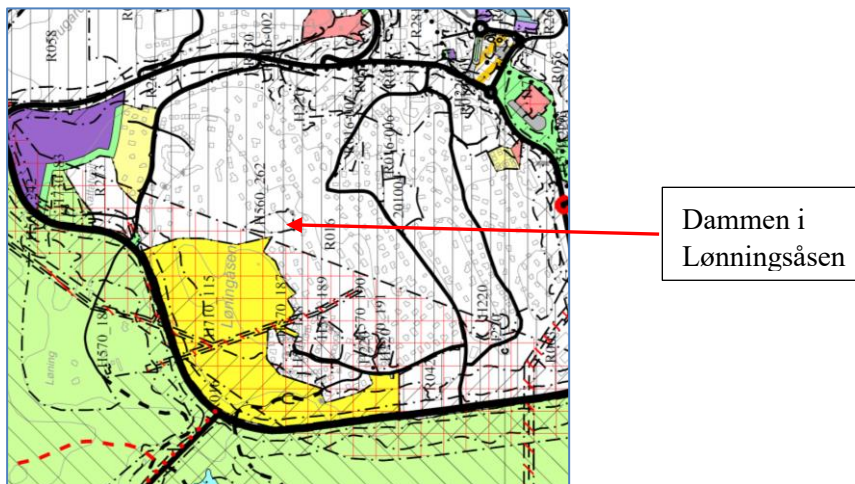
En generell føring er at samfunnet skal holde høy grad av sikkerhet for befolkningen. Derfor bør anlegg i vassdrag, som ikke lenger har noen egentlig funksjon, og som heller ikke tilfredsstiller dagens krav til sikkerhet, enten settes i forskriftsmessig stand eller fjernes. Ellers vil slike anlegg kunne utgjøre en risiko

både for generell sikkerhet for befolkningen, og vil dessuten bety en økonomisk risiko for eier av anlegget.

Bortsett fra rekreasjonsverdien for lokalbefolkningen, har dammen på Lønningsåsen ingen direkte funksjon lenger.

Tiltaket er ikke i strid med verneplan for vassdrag (www.nve.no).

Kommunedelplan for Stord for perioden 2010 til 2021 (gjeldende arealdel til kommuneplanen) viser følgende:

Det fremgår av kommuneplankartet at dammen i Lønningsåsen ligger inne i et område som allerede er regulert og dermed båndlagt til dagens formål. Området nord og vest for dammen er merket gult og skravert som båndlagt for fremtidig regulering etter PBL til bustadsformål.

Foto av dammen

Dammen sett fra luftsiden

Luftsiden ved flomløpet (venstre side)

Luftsiden (høyre side)

Et ventilkammer/silkammer er bygget sammen med dammen

Skader i betongen på silkammeret

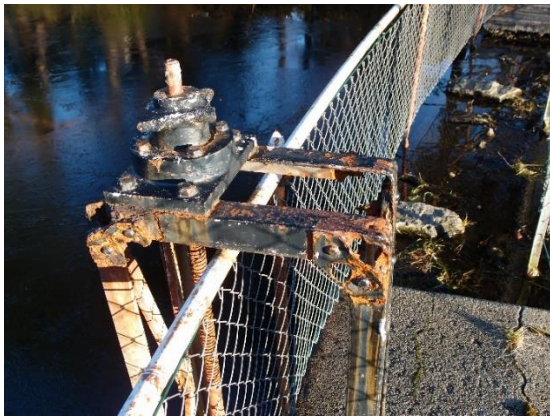
Dammen sett fra oppstrøms side

Dammen sett fra venstre side, en ser overløpet og silkammeret

Dammens venstre luftside sett fra toppen av silkammeret

Lukespillet fungerer ikke lenger

Flomløpet er sterkt erodert

Betongen på luftsiden har relativt store skader

Relativt store skader på betongen på luftsiden, noe synlig armering

Langsgående sprekk i toppen av damkrona langs hele dammen

Foto av nedtappet dam

Nedtappet dam sett fra oppstrøms side

Oppstrøms side av dammen

Tapperør montert i kjerneboret hull gjennom dammen

Spindel til luka er mye rustet

Arrangement ved innløpet til magasinet for å ta vare på forekomst av Soleigro

Tilleggsinformasjon

Informasjon ellers

- Historisk informasjon om det første vassverket på Stord finnes på internett
- Informasjon og tegninger/ skisser av dammen finnes i rapporten fra revurdering.
- Dammen er vedtatt til å ligge i konsekvensklasse 3.
- Rapport fra revurdering datert 04.12.2020 (Norconsult)